Того року влітку полікуватись і відпочити Ґете поїхав з Ваймара до Карлсбада. Тричі на день, вранці, в обід і ввечері, він ходив до джерела в парк, щоб тут, за порадою лікаря, випити корисної для здоров'я мінеральної води. Він ходив привітною й затишною вуличкою в холодку дерев, посаджених двома рядами вздовж пішоходів, і по дорозі кожного разу зустрічав людину, поважного вже віку, десь років на 78–80, що, спираючись на тростину чорного дерева з золотою ґулею, проходила повз нього.

Розпитавши, Ґете довідався, що то був одставний заслужений Генерал австрійської служби, який походив з давнього й відомого аристократичного роду. Письменник міг помітити, що колишній Генерал виявляв безперечну цікавість до нього. Коли Ґете проходив вуличкою й проминав його, Генерал спинявся й, спираючись на тростину, стояв, дивлячись йому вслід.

Цей інтерес з боку старої людини, так безпосередньо виявлений, зворушив Письменника. Одного разу, прогулюючись, як звичайно, при зустрічі з Генералом Ґете відступив трохи набік і затримав свої кроки. Він не спішив; його приваблювала в одноманітності курортного життя перспектива нового знайомства.

Старий Генерал з приязною посмішкою підійшов до Письменника і трохи підняв капелюха над головою, вкладаючи в цей неквапливий жест усю вишукану ґалантність старої людини, яка звикла постійно бувати при дворі короля.

Ґете відповів чемно тим самим порухом.

Так вони стояли один проти одного: високий і міцний у чорному довгому сурдуті Письменник і цей старий чоловік, що, незважаючи на свій вік, ще зберігав слід військової виправки й звички наказувати.

Його руки вже по-старечому тремтіли, коли, одягнувши знов капелюха й обома руками охопивши ґулю тростини, Генерал спитав:

— Чи правда, що Ви зветесь пан Ґете?

— Цілком вірно! — ствердив той.

— З Ваймара? — доповнив своє запитання Генерал. Він хотів бути точним і поінформованим до кінця.

— Цілком вірно! — ще раз ствердив письменник.

— Чи правда, що Ви пишете книги? — продовжував допитуватись Генерал.

— О, так!

— І складаєте вірші?

— О, так!

Відповіді явно тішили Генерала. Він доброзичливо дивився на свого співрозмовника й тоді, підсумовуючи, зауважив:

— Це повинно бути чудесно!

Ґете на це зауваження Генерала відповів невизначеним:

— Гм!..

Генерал продовжив розмову.

— Чи ви багато написали?

— Гм! Здається, що так!

Генерала цікавили подробиці. Він хотів вдатися в деталі професійних тайн поетичної творчости. Своїми конкретними відповідями Поет справив на нього якнайкраще враження.

Зовсім так, немов при огляді полку, він розпитував би полкового ад'ютанта, він благоприхильно спитав пана Ґете:

— Чи важко складати вірші?

— Так, так! — не втрачаючи рівноваги зазначив Ґете.

Генерал висловив з цього приводу загальнотеоретичний здогад:

— Це, слід думати, — сказав він, — повинно залежати від доброго травлення шлунку. Чи мали ви нагоду добре попоїсти й добре, як слід випити, чи ж не так?

— О, безперечно так! Зі мною бувало саме завжди так!

— Ну, ось бачите! — відзначив генерал, пожував устами і тоді, в порядку поради Письменникові, зазначив:

— У такому разі Ви не повинні залишатись у Ваймарі. Вам треба переїхати до Відня!

Порада могла здатися трохи, на перший погляд, несподіваною й прямий сенс висловленої думки не відразу ясним, але Ґете ствердив:

— Я про це вже також думав!

— Ну, ось бачите ж! У Відні добре їдять і добре п'ють!

Генерал не сумнівався, що перебування у Відні якнайкраще сприятиме розквіту творчого генія Поета.

І в відповідь з боку Ґете — трохи невиразне, але в кожнім разі дуже чемне:

— Гм!..

— У нас, — ще раз зазначив Генерал, — надають належної ваги людині, здібній складати вірші! Такі люди, якщо тільки вони вміють добре триматися й пристойно поводитися в суспільстві, знаходять собі прийом у найперших домах і найвидатніших родинах!

— Гм!

Генерал волів поставити справу на конкретний ґрунт. Як військова людина, він не любив гаятись. Він сказав:

— Приїздіть до Відня і, коли приїдете, зверніться до мене. У мене широке коло знайомих, я маю велику рідню і користаюся впливом. Лише при відвідинах, — попередив він, — обов'язково зазначте: Ґете з Ваймара, знайомий з Карлсбада. Останнє мені потрібно, щоб я пригадав собі, про кого саме йде справа, бо мені так багато доводиться тримати в своїй голові.

— Буде зроблено! — в тон Генералові відповів Ґете.

Тоді прийшла деяка павза в ході розмови, коротке мовчання, бо старий Генерал оглядав молодшого за нього Письменника уважно з ніг до голови: його черевики, вузькі штани, застьобнутий на всі ґудзики сурдут, круглого високого капелюха з твердими крисами. Очевидячки, Письменник справив на старшого віденця враження цілком респектабельної людини, і Генерал, закінчивши оглядини, продовжив розмову.

— Але, — звернувся він знов до поета, — скажіть мені, будьте ласкаві, що саме ви, власне, написали?

— Дещо! — відповів з готовістю Поет. — Дещо! Від Адама до Наполеона, від Арарату до Блоксберґу, від кедра до терна.

Відповідь задовольнила Генерала.

— Це повинно було принести вам славу?

— Гм!.. Достатню!

По обличчю Генерала пробігла легка тінь.

— Шкода, — зауважив він, — що досі мені не довелося прочитати жадного з ваших творів, бо я раніше ніколи, на жаль, нічого не чув про вас. Сподіваюся, що протягом цього часу з'явилися нові, доповнені й поліпшені видання ваших творів?

— О, так, і чимало!

— І, певне, ще з'являться? — допитувався Генерал, уточнюючи справу щодо видань.

Письменник не одкидав подібної можливости.

— Треба сподіватися, що вони ще з'являться!

— Ну, ось бачите! — з гіркістю признався Генерал. — Це мені дуже прикро, бо я не куплю ваших творів!.. Прошу зважити на те, що я купую лише точні видання; інакше завжди маєш неприємне почуття, що ти маєш у себе неповноцінне видання книги, бо ж ти буваєш примушений купувати ту книгу вдруге, отже робити зайві й непотрібні, згодьтеся,

витрати. Тому, з цих міркувань, щоб усе було певне, я чекаю завжди на смерть автора раніше, ніж купити його твори. Прошу не прийняти це за зле, але це в мене є принцип, якого я стало притримуюсь, і я не можу відступити від цього принципу також і для вас, пане Ґете!

Було аж надто важко сказати щось з приводу цього, й Ґете вимовив знов своє невизначене "Гм!".

І Генерал в ознаку, що він уважає розмову закінченою, знов підніс із вишуканою чемністю свого капелюха над головою, і Письменник з такою ж чемністю повторив той самий жест, і вони розлучились. Кожен з них пішов своєю дорогою: Письменник — у напрямку парку, Генерал — продовжуючи свою прогулку в сутінку дерев затишної вулички. І, одійшовши, Письменник трохи повернув голову назад і побачив, що Генерал затримався на мить і, спинившись, дивиться йому вслід… І Письменник побіжним жестом чемно торкнувся кінчиками пальців твердих крисів свого високого й круглого капелюха, і Генерал зробив той самий жест в ознаку привіту.